
Kyrkomötet

Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2016:2

Miljö- och tillgänglighetsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas fem motioner kring miljö och tillgänglighet.

I motion 2016:3 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utreda frågan om införande av en paragraf om miljökonsekvensanalys. Utskottet anser att det i dag finns ett ökat fokus på hållbarhetsfrågor på alla nivåer inom Svenska kyrkan. Initiativen tas på lokal nivå med stift och nationell nivå som stöd och samordnare. Genom kyrkostyrelsens prioriteringar kring hållbarhet lyfts frågan kring miljökonsekvenser ytterligare. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Avseende motion 2016:36 har utskottet behandlat frågan med förenklad motionsbehandling då utskottet finner att inget nytt framkommit som förändrar utskottets tidigare ställningstaganden. Utskottet föreslår därmed avslag på motionen.

I motion 2016:37 föreslås kyrkostyrelsen få i uppdrag att rekommendera församlingar, pastorat och stift att oparfymerade produkter blir ett led i miljödiplomeringen. Utskottet föreslår avslag på motionen med hänvisning till att frågor om tillgänglighet och arbetsmiljö faller under det lokala ansvaret.

I motion 2016:39 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att ta fram modeller för ljudanläggningar som kan användas i olika typer av kyrkorum samt att en särskild fond inrättas där församlingar kan ansöka om bidrag till bra ljudanläggningar.

Utskottet konstaterar att på Svenska kyrkans intranät finns information kring olika fastighetsfrågor och att det redan i dag finns möjlighet att ansöka om bidrag till ljudanläggningar via kyrkobyggnadsbidragen. Utskottet föreslår därför avslag på motionen.

I motion 2016:70 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att ser över hur utvecklingen kring miljödiplomeringen kan stärkas samt att ekonomiska medel för att möjliggöra miljödiplomering för alla församlingar och pastorat som inte klarat steg 1 av miljödiplomeringen av ekonomiska skäl.

Utskottet anser att denna fråga tillgodosetts genom kyrkostyrelsens prioriteringar för år 2016 och framåt samt att det snarare torde vara andra skäl än ekonomiska som förhindrar att miljödiplomeringens arbetet fortskrider. Med anledning av ovanstående föreslår utskottet avslag på motionen.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:3.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:36.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:37.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:39, punkt 1.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:39, punkt 2.

6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:70, punkt 1.

7. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:70, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2016:3 av Karl-Gunnar Svensson, Miljökonsekvensanalys

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och återkomma till kyrkomötet med förslag på att införa en paragraf om miljökonsekvensanalys i kyrkoordningen.

Motion 2016:36 av Terence Hongslo, Gör kyrkan tillgänglig för alla

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att rekommendera stift, pastorat och församlingar att kyrkans lokaler hålls parfymfria gällande både personal, förtroendevalda och besökare.

Motion 2016:37 av Terence Hongslo, Miljödiplomeringen behöver ta hänsyn till den kemiska miljön

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att rekommendera församlingar, pastorat och stift att användningen av oparfymerade produkter blir ett led i miljödiplomeringen av Svenska kyrkans lokaler.

Motion 2016:39 Elsa Christersson och Hildegard Jarskog, Möjligheten att höra ord och ton i våra kyrkor

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram modeller för ljudanläggningar som kan användas i olika typer av kyrkorum.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att anslå särskilda medel till en särskild fond från vilken församlingarna kan ansöka om bidrag till bra ljudanläggningar.

Motion 2016:70 av Ylva Wahlström m.fl., Öka miljödiplomeringen efter FN:s antagna miljömål

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över hur man kan stärka utvecklingen kring miljödiplomeringen i hela Svenska kyrkans organisation.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta ekonomiska medel för att möjliggöra miljödiplomeringen för alla församlingar och pastorat som inte ekonomiskt klarat av steg 1 i miljödiplomeringen.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2016:36 Gör kyrkan tillgänglig för alla, med förenklad motionsbehandling, i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:3. Kyrkomötet avslagit motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2016:36 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Kyrkomötet har även tidigare behandlat motioner kring parfymfria miljöer och oparfymerade produkter samt andra tillgänglighetsaspekter, bland annat motion 2014:13 i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:3 *Tillgänglighet i kyrkor och andra lokaler*, samt motionerna 2015:25 och 2015:68 i EE 2015:4 *Tillgänglighet i Svenska kyrkans lokaler*. Samtliga motioner har avslagits av kyrko-

mötet med, i huvudsak, det gemensamma argumentet att dessa frågor måste behandlas av den lokala nivån inom ramen för gällande ansvar för diskriminerings- och arbetsmiljölagstiftning. Även motion 2013:10 som behandlades i betänkandet EE 2013:3 *Ljud i kyrkan* som behandlade säkerställande av ljudmiljön i våra kyrkor fick avslag med motiveringen att detta inte är en kyrkoordningsfråga.

Förvaltarskapet – teologi och praktik

I inledningstexten till avdelning 11 Ekonomi och egendom i kyrkoordningen anges bland annat följande:

De som har hand om kyrkans ekonomi och egendom svarar för sin förvaltning inför både Gud och människor. Förvaltarskapet måste utövas med hänsyn till hela Guds skapelse.

Förvaltarskapet innefattar ett ansvars- och hänsynstagande både gentemot andra människor och mot miljön som båda är oskiljaktiga delar av Guds skapelse. Ansvaret som ryms inom förvaltarskapet innefattar alla människor och omfattar därmed också hur tillgänglighets- och diskrimineringsfrågor hanteras i församlingarnas dagliga arbete och utvecklingsarbetet.

Genom Svenska kyrkans initiativ kring miljöfrågor som bland annat tagit sig uttryck i Interfaith Climate Summit Uppsala 2008 och biskopsbrevet om klimat 2014 finns en förväntan att Svenska kyrkan ska vara en föregångare kring miljö- och hållbarhetsfrågor. Kopplingen till förvaltarskapstanken, med den teologiska reflektionen som även innefattar människovärdesprincipen, rättviseperspektiv m.m., har bidragit till detta.

På många håll inom Svenska kyrkan uppmärksammas miljö- och hållbarhetsfrågor i såväl gudstjänstliv som i det löpande arbetet. Miljöarbetet sker både spontant och organiserat och strukturerat genom arbete med miljödiplomering och skogscertifieringar. I kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2016:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2017–2019* redovisas kyrkostyrelsens ökade fokus på hållbarhetsfrågor.

Kyrkostyrelsens arbete inom området hållbar utveckling innefattar stöd till stiftens och församlingarnas klimatarbete, arbete för att förbättra nationell nivåns klimat- och miljöarbete, utveckling av det diakonala arbetet och utmaning i identitets- och människovärdesfrågor, som samtliga bidrar till en hållbar kyrka.

I kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2016:6 *Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningsystem* betonar kyrkostyrelsen, med hänvisning till förvaltarskapet att Svenska kyrkan inom ramen för fastighetsförvaltningen bör agera så att vi bidrar till framgången för det globala klimatavtal som tecknades i Paris under slutet av 2015.

Kyrkomötet fattade 2013 beslut om barnkonsekvensanalys, som innebär att beslut ska föregås av en analys över vilka konsekvenser beslutet kan få för barn och unga. Även den fysiska miljön som barnen möter påverkar och formar dem för lång tid framåt. Därför behöver barnperspektivet lyftas in i alla åtgärder och beslut som berör barn. Denna analys innebär inte endast en analys av konsekvenserna här och nu utan också för barnens framtid och kommande generationers unga. Analysen förutsätter ett långsiktigt perspektiv som även innebär att långsiktiga hållbarhets- och miljömässiga konsekvenser bör beaktas i en barnkonsekvensanalys.

Kyrkostyrelsen har under våren 2016 beslutat att påbörja ett arbete med miljödiplomering för nationell nivå samt fastställt en ny inköspolicy med uppförandekod

för leverantörer för att täcka flera aspekter med koppling till hållbar utveckling under inköpsprocessen.

I inköspolicyn beskrivs de principer som ska genomsyra alla inköp som görs på nationell nivå. Hållbarhetskraven har utvecklats i Svenska kyrkans uppförandekod för leverantörer, som ska skrivas under och bifogas avtal som sluts med leverantörer. Vid mindre inköp fungerar koden som vägledning för att se till att hållbara val görs.

I det av kyrkostyrelsen fastställda dokumentet för nationell nivå framgår också att en miljökonsekvensanalys ska ske genom att bland annat analysera miljökonsekvenser inför inköp och låta det påverka såväl beteende som val av vara/tjänst.

Policyn och tillhörande uppförandekod för leverantörer används då nationell nivå sluter ramavtal för hela Svenska kyrkans räkning. Det står församlingar, pastorat och stift fritt att utnyttja dessa avtal. Dokumentet är framtaget för att även kunna användas av stift och församlingar som på egen hand köper in varor och tjänster: ”Stift och församlingar erbjuds använda samma dokument.”

Kyrkostyrelsen konstaterar i sin skrivelse att endast ca 100 enheter använder verktyget Miljödiplomering och att många ligger kvar i den första fasen. Arbetet för den kommande perioden ska därför inriktas på att, tillsammans med stiftens, analysera vad som krävs för att fler enheter ska börja använda Miljödiplomering och fortsätta att utvecklas i sitt klimat- och miljöarbete.

Miljödiplomeringsverktyget är avsett att kartlägga de områden som påverkar miljön mest för att man därefter systematiskt ska genomföra successiva och målinriktade förbättringar. Miljödiplomeringen fungerar som ett ledningsverktyg och anger inte vilka områden som måste ingå utan den inledande kartläggningen avgör detta. I samband med en sådan kartläggning är det fullt möjligt att lokalt ta beslut om t.ex. användandet av kemikalier vid lokalvård, parfymfria produkter och miljöer. Dessa beslut kan även fattas inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet som det åligger varje enhet att bedriva.

Utskottets överväganden

Miljökonsekvensanalys

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:3.

Utskottet konstaterar att det inom Svenska kyrkan, på alla nivåer, sker många goda insatser med fokus på hållbarhetsfrågor. De senaste åren har detta fokus blivit alltmer synligt. Med förvaltarskapstanken och människovärdesprincipen som utgångspunkt innebär hållbarhetsbegreppet flera olika dimensioner såsom ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet.

Nationell nivå har sedan ett år en tjänst inrättad med fokus på hållbarhetsfrågor för nationell nivå där även uppgiften att samordna och att bidra i stiftens främjandeuppdrag kring hållbarhetsfrågor ingår. Genom t.ex. centralt upphandlade avtal med tydliga kriterier kring både miljö- och rättviseaspekter som kan avropas av alla enheter inom Svenska kyrkan underlättas församlingars, pastorats och stifts möjligheter att göra goda, kostnadseffektiva, val av varor och tjänster utan att själva behöva ställa krav på leverantörer kring hållbarhetsaspekterna. I samråd med stiftens miljösamordnare sker ett arbete med att utveckla och förenkla verktyget för det lokala hållbarhetsarbetet, miljödiplomeringen.

Utskottet konstaterar att man genom lokala policydokument och miljödiplomeringensarbete har större möjlighet att fånga upp de olika aspekter som hållbarhets-

arbetet innebär och att stiftens samt nationell nivå's roller är att stärka, främja och utveckla detta arbete.

Utskottet instämmer med De Ungas Kyrkomöte att det på många håll sker ett aktivt arbete med miljö- och klimatfrågor där miljökonsekvensanalys är en naturlig del och att detta arbete kan få större effekt när initiativet kommer från den egna verksamheten och inte via centrala beslut.

Med anledning av ovanstående föreslår utskottet att motionen avslås.

Gör kyrkan tillgänglig för alla

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:36.

Utskottet har behandlat motionen med förenklad motionsbehandling då utskottet finner att inget nytt framkommit som förändrar utskottets tidigare ställningstaganden till motsvarande motion år 2014 samt 2015. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Miljödiplomeringsen behöver ta hänsyn till den kemiska miljön

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:37.

I inledningen av fjärde avdelningen i kyrkoordningen: Den nationella nivån, tredje stycket, anges följande:

Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Det beslutar om kyrkoordningen. Den lokala och regionala självstyrelsen kommer till uttryck i att kyrkomötet inte får besluta i sådana enskilda frågor som faller inom församlingarnas och stiftens ansvarsområden.

Utskottet anser, i likhet med tidigare år, att användandet av oparfymerade produkter är en fråga för varje enskild enhet inom Svenska kyrkan att hantera inom ramen för tillgänglighetsarbetet och/eller det systematiska arbetsmiljöarbetet. Därtill kommer, som tidigare, möjligheten att belysa frågan inom ramen för miljödiplomeringsarbetet. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Möjligheten att höra ord och ton i våra kyrkor

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:39.

Utskottet erfar att inom ramen för Svenska kyrkans intranät publiceras, under rubriken Fastigheter och kulturarv, tips, checklistor och goda exempel kring fastighetsfrågor som på sikt även torde innefatta frågor kring ljudmiljö.

När det gäller punkten kring inrättande av fond konstaterar utskottet att man redan idag kan ansöka om medel för förbättringar av ljudmiljön inom ramen för stiftens kyrkobyggnadsbidrag.

Med anledning av ovanstående föreslår utskottet att motionen avslås.

Öka miljödiplomeringsen efter FN:s antagna miljömål

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:70.

Utskottet har erhållit information kring den samverkan som finns mellan nationell nivå och stiftens miljösamordnare och konstaterar även att kyrkostyrelsen i sin skrivelse KsSkr 2016:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2017–2019* lyfter frågan om utvecklandet av miljödiplomeringsarbetet på alla

nivåer inom Svenska kyrkan som ett prioriterat område. I många fall inte är ekonomiska skäl som förhindrar att miljödiplomeringsarbetet tar fart utan snarare brist på resurser såsom stöd från stiftet eller att miljödiplomeringsverktyget upplevs dels som okänt och därmed inte kvalitetssäkrat, dels som komplicerat att sätta sig in i och att tillämpa.

Då kyrkostyrelsen redan inlett och även prioriterat arbetet för att analysera problemen föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 28 september 2016

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Margareta Nisser-Larsson och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Sturesson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Dan Kareliusson, Jan Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2016:37.

Heléne Lundström

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2016:70.

Vi som kyrka behöver bli trovärdigare i vårt miljö- och klimatarbete, med teologisk utbildning, genom vår egenutvecklade miljödiplomering i tre etapper. Därför återyrkar jag som helhet på denna motion som vill förstärka miljödiplomeringen i hela vår kyrka.

Heléne Lundström